

IGUALADA
DESAPAREGUDA

IGUALADA DESAPAREGUDA

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: abril del 2015

© Pilar Cuerva Castillo, dels textos

© Lucien Roisin, VEGAP (Barcelona, 2015),
dels drets de les fotografies i postals
de Lucien Roisin

© Diversos autors, de les fotografies

© Editorial Efadós, d'aquesta edició

Carrer d'Edison, 3 · Nau A
Polígon industrial Les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon: 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

© Editorial Efadós, de la col·lecció
Catalunya Desapareguda

Idea original, disseny i fotocomposició: Editorial Efadós

Assessorament lingüístic: Maria Neus Doncel Saumell

Fotografia de la coberta: **AUTOR DESCONEGUT / ACAN-AFMI**

Les sigles ACAN-AFMI corresponen a l'Arxiu Comarcal
de l'Anoia i a l'Arxiu Fotogràfic Municipal d'Igualada.

Agraïments

A l'Andoni i a l'Aritz, que m'han ajudat a navegar
de nou per les vides de la ciutat sense presses. També
als qui van prestar retalls de la seva vida per explicar-la
en imatges. I, evidentment, al personal de l'Arxiu
Comarcal de l'Anoia i a la seva directora, Marta Vives.

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb
l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per
la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment
d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de
Drets Reprogràfics) - www.cedro.org.

ISBN 978-84-15232-90-2

DL B 3291-2015

Imprès a Catalunya

IGUALADA DESAPAREGUDA

Pilar Cuerva Castillo

 efadós[®]

Ajuntament d'Igualada

IGUALADA

CIUTAT MIL·LENÀRIA

Text de Marc Castells i Berzosa, alcalde d'Igualada

La ciutat d'Igualada té al seu darrere més de 1.000 anys d'història. La nostra és una ciutat que ha estat, amb el pas dels segles, fidel reflex de l'evolució històrica de Catalunya. Cruïlla estratègica de camins, punt de pas dels pelegrins de Sant Jaume, va viure lluites feudals i epidèmies en l'època medieval quan duia el nom d'*Aqualata*. Va ser prou hàbil per situar-se sota la protecció del rei Pere III i créixer comercialment, va ser vila d'acollida d'onades migratòries, capdavantera en la Revolució Industrial i avui, en ple segle XXI, rema amb força per esdevenir capital capdavantera en el conjunt del país.

Aquest llibre recull una bona part d'aquesta memòria, al voltant de vuit dècades de fotografies històriques que ens recorden com érem, com vivíem, què ens movia i quins costums teníem els igualadins entre finals del segle XIX i els anys seixanta del segle XX. Pocs testimonis del

passat acumulen el valor testimonial, la nostàlgia i la capacitat d'emocionar que transmeten les imatges en blanc i negre que un dia van fer els pioners de la fotografia. Aquesta captura d'instants ens permet reviure avui, fins i tot sentir, allò que devien experimentar els nostres avantpassats, aquells que van lluitar per impulsar la Igualada que nosaltres hem heretat. Contemplant aquestes pàgines, sentireu el so dels telers de les factories tèxtils, passejareu pels nostres carrers emblemàtics quan aquests encara tenien llambordes, recordareu el picar de les eines dels obrers que construïen els edificis més simbòlics, escoltareu la remor de l'aigua del riu Anoia quan era la gran font que nodria les adoberies i també el soroll dels motors dels primers automòbils que transitaven pels carrers polsegosos.

Aquestes pàgines són, en definitiva, un document indispensable per tenir ben present d'on venim, per no oblidar que aquesta ha estat i és una gran ciutat, i per prendre consciència que la grandesa i el futur d'Igualada depenen només de nosaltres.

NEPTÚ I EL BANC DE CATALUNYA

Imatge del 1930 de la font del déu Neptú, que commemora la portada d'aigües de l'Espelt i decora l'antiga plaça de l'Àngel des de l'any 1832. En aquesta fotografia també s'aprecia la sucursal del Banc de Catalunya, que va iniciar la seva activitat l'any 1920 i va fer fallida 11 anys més tard.

Els RECORDS INESBORRABLES

Text de Pilar Cuerva Castillo

F

a 13 anys que es va publicar *L'Abans: Recull gràfic d'Igualada (1870-1965)*, un llibre elaborat amb la participació dels igualadins, que van col·laborar-hi amb més de 3.500 fotografies de la transformació urbanística i de la vida econòmica, cultural, social, educativa i esportiva d'Igualada.

Igualada desapareguda és un àlbum de la ciutat que presenta 163 fotografies datades entre finals del segle XIX i l'any 1965. Les imatges són una síntesi de les fotografies publicades a *L'Abans* l'any 2001 amb la incorporació de 40 imatges noves. Es mostren acompanyades de textos sobre la cronologia i la història, i aspectes descriptius singulars de la vida a la ciutat. Totes evocuen un temps passat que forma part de la memòria col·lectiva dels més grans.

L'edició es presenta estructurada en set blocs temàtics, que, sense pretensió de ser un recull exhaustiu de tot el que ha passat i ha estat la ciutat, sintetitzen gairebé un segle d'Igualada: l'urbanisme; la indústria de teixits,

l'adobera i la del gènere de punt; la societat i les entitats; els oficis i serveis; el calendari festiu; la religiositat i, finalment, els esports.

Des del punt de vista urbanístic es mostren imatges dels vells carrers del centre de la ciutat, com el carrer del Born, coronat per l'antic rellotge de Santa Maria, les voltes desaparegudes de la travessia de Sant Sebastià, els edificis enderrocats de la plaça del Rei, el pont que connecta amb el municipi de Santa Margarida de Montbui o el camí erm dels Frares cap a l'església dels Caputxins. Però també es mostra la nova Igualada que va créixer a partir dels anys cinquanta del segle XX, quan la indústria del gènere de punt va absorbir una gran massa de mà obrera i s'establiren a la ciutat persones arribades d'altres llocs de l'Estat. Els barris obrers de Montserrat i de Fàtima són un exemple del creixement, però també ho són la urbanització de l'avinguda de Balmes o de la de Barcelona.

La indústria tèxtil, adobera i del gènere de punt ha estat el motor econòmic de la ciutat des del segle XIX fins a gairebé els nostres dies. La fàbrica era el lloc de treball però també l'espai de les relacions socials, polítiques

RAMON MISERACHS | RAMON / FONS MANUEL MISERACHS | CODINA

PROCESSÓ PEL CARRER DE LA SOLEDAT

El carrer de la Soledat va néixer a l'extrem est de la ciutat seguint el traçat de l'antic camí reial que duia a Barcelona. En aquesta imatge del 1915 es veu una processó, segurament de Corpus, que transcorre per la via en direcció a l'actual plaça del Rei quan encara no estava asfaltada.

LA VIA PRINCIPAL DE LA CIUTAT

Vista de la rambla de Sant Pere Màrtir l'any 1930. La Rambla, en tots els seus trams, ha estat una de les artèries circulatòries i socials principals. Va substituir l'antic camí i, com a pas de les comunicacions entre Igualada i l'interior, ha estat també un centre social, cultural i logístic.

i, sovint, culturals. Es poden veure imatges dels edificis industrials, la gran majoria desapareguts o en vies de ser-ho, dels treballadors, de les màquines, etc. Hi va haver un temps en què les xemeneies marcaven la silueta urbana de la ciutat i això es va reflectir en les vistes preses des de la muntanya del Pi i dels Frares. El riu Anoia va formar part d'aquest microcosmos industrial en plena connexió amb la indústria adobera.

El tercer bloc temàtic fa referència a algunes entitats de la ciutat, com l'Ateneu Igualadí o el Cercle Mercantil. Aquí també se sintetitza la vida teatral a través del desaparegut Centre Moral i Instructiu de Sant Josep o la pròdiga participació dels igualadins en el món de la música a través de corals, orquestres i grups musicals.

Pel que fa als oficis i serveis, moltes imatges són realment un acte de recuperació de la memòria, ja que la majoria s'han transformat d'una manera extraordinària si no és que han desaparegut, com els escombriaires que recollien la brossa del mercat amb carros tirats per matxos o els carreters que escalfaven amb foc viu la llanta de la roda dels carros.

El temps també ens ha deixat constància del nostre calendari festiu tradicional. Es publiquen imatges magnífiques de les activitats tradicionals

i centenàries de la ciutat, com, per exemple, de la cavalcada i de l'arribada dels Reis d'Orient, amb pocs recursos, circulant amb cavalls i amb la figura desapareguda de l'Àngel anunciador. O els Tres Tombs del 1922, amb homes que duïen gravada a la fesomia la duresa de l'ofici dels traïners. En general, hi ha hagut pocs canvis significatius. Les tradicions es mantenen fermes com molt temps enrere, però han canviat els carrers per on passaven i se n'han modernitzat alguns aspectes.

Tampoc no hi podien faltar les imatges de l'expressió religiosa, que ha estat una de les manifestacions socials més presents a la vida pública de la ciutat de finals del segle XIX i d'una part del segle XX. Les demostracions públiques de devoció religiosa han impregnat la societat en aquest llarg període de temps i han quedat reflectides en les imatges de les processons i catifes de Corpus Christi, la coronació de la Verge de la Pietat o els Armats de Divendres Sant.

Finalment es presenta un recull d'imatges dels inicis dels esports amb més seguidors de la ciutat: el futbol, el bàsquet, el ciclisme, l'hoquei, la natació i l'atletisme.

UN BARRI OBRER

Blocs d'habitatges del barri de Montserrat l'any 1955. El barri es va construir arran de l'onada immigratòria i la manca d'habitatge dels anys cinquanta en uns camps a l'est de la ciutat comprats per l'Ajuntament i cedits per empresaris del gènere de punt.

IGUALADA DES DEL PI

Imatge de la ciutat presa des de la muntanya del Pi la dècada dels quaranta. A l'esquerra s'aprecia la fàbrica de gas al costat de cal Boyer. En primera línia, les adoberies, que han caracteritzat el paisatge del sud d'Igualada amb l'horta, pràcticament desapareguda, i el rec.

AUTOR: DESCONEGUT / FOTS: ANTONI RAJA I ENRICH

BASÍLICA DE SANTA MARIA

Imatge de la basílica de Santa Maria de l'any 1948. La torre amb el campanar, construït el 1514, encara conservava el rellotge avui dia desaparegut. Santa Maria va néixer com una petita cel·la situada en una cruïlla de camins que va donar lloc a les primeres edificacions de la ciutat.

CARRER DEL BORN

Com s'aprecia a la imatge del 1915, aquest carrer ha estat sempre una via molt comercial. S'hi veu els carros i les parades a peu de carrer, on els hortolans venien les seves verdures. Al fons de la imatge hi destaca el fanal modernista de la farmàcia Bausili, que va desaparèixer l'any 1981.

PROCOPI LLUÇIA / ACAN-AFMI

AUTOR: DESCONEGUT / FOTS: ANTONI RAJA I ENRICH

AUTOR: DESCONEGUT / ACAN-AFMI

MERCAT A LA PLAÇA DEL BLAT

Com altres ciutats de Catalunya, Igualada celebrava el seu mercat al centre de la ciutat, primer els dimecres i, més tard, també els diumenges. En aquesta imatge de principis del segle xx es veu el tràfec de carros que entren i aparquen a la plaça, botigues de plats i olles, i parades d'hortolans.